

Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları

Türk toplumunun savaş yıllarında maruz kaldığı sağlıksız koşullar ve beslenme yetersizliklerine karşı Türkiye Cumhuriyeti önemli mücadeleler vermiş, yeni neslin gelişimine yönelik politikalar öne çıkarılarak bireyin sıhhatli olması, devletin gücü ile eş değerde tutulmuştur. Bu nedenle 1925 itibarıyla gazeteler aracılığıyla bebek ve çocuklara yönelik güzellik yarışmaları düzenlenerek ailelerin beslenmeye dikkat etmeleri teşvik edilmeye çalışılmış, 1930'lu yıllar boyunca özellikle de 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı münasebetiyle güzel ve gülbüz çocuk yarışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu yarışmalarda genel olarak jüri, doktor ağırlıklı olmuş ve çocuklar sıhhatli olup olmadıkları üzerinden değerlendirilmişlerdir. *"Gelecek Türk nesillerine babalık edecek delikanlıların vücut ve sıhhatlerine karşı itinalı davranmaya teşvik edilmesi"* amacıyla 1930'larda İzmir ve Adana gibi illerde erkekler arasında da güzellik yarışmaları düzenlenmiştir. Ayrıca *İkdam*'ın 1929'da gerçekleştirdiği gibi ulusal basının yakışıklı erkek yarışmaları düzenlediği de görülmüştür. Toplumun her alanında varlığını hissettirmesi ve kendisine duyduğu güveni artırması gayesiyle bu dönemde Türk kızları arasında da güzellik yarışmaları yapılmaya başlanmıştır.

Atatürk Dönemi'nde 1929-1933 arasında toplamda beş defa Türkiye Güzellik Yarışması düzenlenmiştir. Her ne kadar 1926'da gerçekleştirilmiş bir yarışma varsa da oylamada şaibe olduğu iddiasıyla bu müsabaka geçerli sayılmamıştır. Geçerli olan beş yarışma ise *Cumhuriyet* gazetesi tarafından ve Yunus Nadi (Abalıoğlu) Bey'in teşvikiyle tertip edilmiştir. Bu yarışmalarda da güzellik ölçütü adayların Türk milletini temsil ettiğinin bilincini taşıması, sıhhatli, yüksek kültürlü, erdemli ve nezaket sahibi olmasıdır. Adaylarda genel manada yüz güzelliği kadar sağlıklı, çevik, zinde ve orantılı ölçülere sahip olmak belirleyici iken *"iyi ailelere mensup hanım kız"* betimlemesi sıklıkla vurgulanmıştır. Yarışmaya bar kadını olmayan, 16-25 yaş arasında, evlenmemiş, namuslu, ırk, din ve mezhep fark etmeksizin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan genç kızların başvurabilmesi tüm yarışmalarda geçerliliğini korumuştur. Ayrıca fotoğrafının yayımlanmasını istemeyenler, gerekçesi kabul edilmek kaydıyla yarışmaya katılabilmiş, adının yayımlanmasını istemeyenlerin de rumuz kullanmasına müsaade edilmiştir. Millî bir vazife olarak değerlendirilen ve diğer ülkelerin de millî bir mesele olarak gördüğü güzellik yarışmalarının temelinde bedeni terbiye etme, sıhhatli nesil yetiştirme, milleti temsil etme hedeflerinin olduğunu belirten Yunus Nadi'ye göre *"güzellik sıhhat ve saadetin parlak alametidir. Hiçbir hasta vücudun güzel olması ve güzel görünmesi ihtimali yoktur. Onun için güzellik demek, her şeyden evvel sıhhat ve salabet demektir. Fertçe ve milletçe hayatta muvaffak ve mesut olmanın ilk şartı budur."* Benzer görüşler güzellik yarışmaları dönemlerinde *Cumhuriyet*'te Yunus Nadi'nin köşesinde veya haberlerin içine yedirilerek sıkça hatırlatılmıştır. Yalnızca Türk güzelliğinin gösterilmesi değil, Türk ırkının tanıtılması ile de vazifelendirilen kraliçeler, Türklerin beyaz ırktan, çağdaş ve aydın bir millet olduğunu dünyaya göstermek görevini de üstlenmişlerdir. Bu bağlamda güzellik yarışmalarındaki jüri de adayların vücut güzelliğinden ziyade sağlıklı ve kültürlü olup olmadığına, yürüyüşüne, konuşma üslubuna, ayak ve diş sağlığına, gülüşüne ve ses ahengine göre karar verebilecek şekilde, özellikle Güzel Sanatlar Birliğine mensup kişilerden seçilmiş ve jüride çok fazla değişikliğe gidilmemiştir.

Atatürk Dönemi'nde düzenlenen tüm güzellik yarışmalarının sunuculuğunu jüri içinde de yer alan Peyami Safa üstlenmiş; beş yarışmayı da 6. Noter Galip Bingöl onaylamıştır. Yarışmalarda adayların fotoğraflarını ve filmlerini Ferit İbrahim (Özgürar), Foto Femina, Foto Süreyya, Foto Weinberg, Foto Ethem, Foto Eleni çekmiştir. Yarışmalar büyük ölçüde Turkuaz Salonlarında düzenlenmiş, ancak son yarışma Maksim Salonu'nda yapıp neticesi Tokatlıyan'da açıklanmıştır. Yarışmanın uygulanışı üç tur üzerinden gerçekleşmiş; ilk turda yarışma gününden iki gün önce bir balo tertip edilerek İstanbul'un bilinen simalarına ilk 20 güzel seçtirilmiş, yarışma günü ise danslı çay partisi konseptiyle

gazetenin belirleyip davet ettiği jüri önce 20 adaydan ilk sekizi belirleyerek akabinde ilk üçü açıklamıştır. Ancak bu durumun esnetildiği durumlar da görülmüş; son anda yarışmaya katılmak isteyenler geri çevrilmemiş, ilk yirminin belirlendiği baloya katılmadığı hâlde yarışmaya direkt gelenler de olmuştur. Bundan ayrı gazete okurları da yarışmaya dâhil edilmiştir. Beğendikleri adayların fotoğraflarıyla beraber yayımlanan kuponları kesip *Cumhuriyet* gazetesine gönderdikleri takdirde yılın güzellerini tahmin edebilmiş okurlar arasında kura çekilerek çeşitli hediyeler verilmiştir. Bu hediyeler kraliçeyi tahmin edenler için 200, 100, 50 lira iken, ikinci ve üçüncü güzelleri tahmin edenlere güzellerin fotoğrafları, *Cumhuriyet* Yayınlarından kitap, Hayat Ansiklopedisi, bir aylık *Cumhuriyet* gazetesi aboneliği, kolonya, sabun ve diş macunundan oluşan paket ya da krem hediye edilmiştir. Yarışmaya katılan güzellere de çeşitli hediyeler sunulmuş, bu vasıta ile ürünlerin reklamları da yapılmıştır. 1929'da ilk üç güzele Çemberlitaş'ta kolonyacı Mehmet Kazım (Can) tarafından kolonya, Edhem Pertev Müstahzarat ve Itriyatından hediye paketi verilmiştir. 1930'da kraliçeye hem Ertuğrul Mağazası, hem de Turkuaz Sahibi Mösyö Purriç tarafından güzel birer el aynası hediye edilmiştir. Dr. Mustafa Hulusi Bey "Antirid" isimli güzellik iksirinden her güzele birer şişe, Şark Merkez Ecza Deposu diş macunu ve suları; Ahmet Faruki Bey tüm güzellere Unutma Beni Kolonyası ile ilk üç güzele tüm müstahzaratından birer koleksiyon; Çemberlitaş'ta kolonyacı Mehmet Kazım Bey ilk üçe kolonya ve lavanta, tüccar Danon Efendi Quadrat Kauçuk Fabrikasından bir çift şoson; Ethem Pertev'in Müdürü Niyazi Bey güzellere birer paket Ethem Pertev müstahzaratı; Zafer Şeker Fabrikası her güzele Pedrüşina Çikolataları ve Paris'te Vigor boyasını imal eden Usine de la seigneure Fabrikaları sahibi M. Paul Haguenaer, M. Benjamen de Sivayeves aracılığıyla ilk altı güzele yelpaze hediye etmiştir. Ayrıca Beyoğlu'nda J. Pastellas Mağazası eldiven açma maşası; Galata'da Pinto Uriel ipek eşarp; Mask Faraci Mağazası içi Losyon Mask Ruj dolu pülverizatör; Satie Elektrik Mağazası elektrikli fön, elektrikli maşa ve elektrikli ütü; Beyoğlu Karlman Mağazası fantezi kolye; Zafer Şekerleme Fabrikası 20 kutu çikolata; Kadburi Çikolata Fabrikası 12 tüp Bioks diş macunu ve altı fırça, Beyoğlu Tünel Bonmarşesi lüks kadın şapkası; İstanbul Orozdibak Müessesesi Paris üretimi iki şapka; Beyoğlu Zh. Muriadis bir çift iskarpin; Innox Laboratuvar innox sütü ve kremi; Foto Vaynberg altışar kartpostaldan oluşan birer fotoğraf çekirmek için iki kart; Mustafa Kemal Paşa ile İsmet Paşa'nın son çekilmiş doğal büyüklükte fotoğraflarını vermiştir. 1931'de Itriyatçı Ethem Pertev, Ahmet Faruki, Necip, Evliyazade Nurettin Beylerle Maks Faraci ve Abimelek Efendiler, Radyolin ve Bioks Diş Macunu, AEG ve Satye Elektrik Müesseseleri tarafından güzellere çeşitli hediyeler verilmiştir. Ayrıca 1931'de Paris Dişçilik Mektebinden mezun diş doktoru Reşat Methi Bey, kraliçenin diş bakımını yapmış; İstiklal Caddesi'nde 413 numarada Bursalı Mustafa Fahri Bey, kraliçeye bir tuvalet dikilecek büyüklükte kumaş; İstiklal'de 139 numarada şapkacı Madam Bella, kraliçeye şehir ve seyahat için iki şapka hediye etmiştir. 1932'de *Cumhuriyet* gazetesi kraliçeye 500 lira vermiş, İpek-iş bir tuvaletlik kumaş, Beyoğlu Mihailidis Kundura balo ayakkabısı, Bursa Pazarı ipek bir sabahlık, Beyoğlu Güzel Hisar Kundura Mağazası Müdürü İsmail Bey suare iskarpini, Hamidiye Caddesi Maks Faraci Itriyat Deposu Geralin Fabrikası tuvalet takımı vermiştir. Ayrıca Ethem Pertev Fabrikası tuvalet müstahzarat koleksiyonu; Galata Mayer Elbise Mağazası CBL markalı üç çift ipek çorap; Evliyazade Nurettin Bey Müessesesi tuvalet ihtiyaçları; Altınmekik İpekli Mensucat Fabrikası bir tuvalet dikimlik kumaş; İstanbul Kasapları Türk Deri A.Ş. seyahat çantası, Beyoğlu Aris Kundura bir çift ayakkabı, Çemberlitaş Mehmet Kazım Itriyat Fabrikası ürünlerinden koleksiyon; Beyoğlu Madam Eskenazi Mağazası son model bir korse; Satya Elektrik Levazımı Şirketi elektrikli bir saç maşası, Ahmet Faruki Itriyat Fabrikası güzellik bakım ürünleri; Beyoğlu Beyker Mağazası üç çift ipek çorap hediye etmiştir. Eminönü Moda Terzihanesi sahibi Hayri Bey bir tayyör; Beyoğlu Galibe Hanım Terzihanesi ile Ertuğrul Azize Hanım Terzihanesi kraliçenin tuvaletlerini ve kıyafetlerini dikme; Foto Süreyya Berber Salonu kraliçenin saçlarını yapma sözü vermiştir. 1931'e kadar kraliçelerin harcırahlarını *Le Journal* gazetesi karşılarken masrafların güzellerin kendi ülkelerine ait olması şartı getirilmiş; pasaport, yol ve yemek dâhil tüm

masrafları 1931 itibariyle Cumhuriyet gazetesi karşılamıştır. Ancak bazı ülkelerde bu mümkün olmamış, özellikle Balkan ülkeleri yarışmalara katılmakta zorlanmıştır. ABD de ekonomik bunalım nedeniyle 1932'de Galveston-Texas'ta düzenlenen Uluslararası Kâinat Güzelliği yarışmalarını kaldırmıştır. Öte yandan 1930'da Mübeccel Hanım'a Rio de Janeiro'da elmaslı ve pırlantalı bir gerdanlık, 1932'de Dünya Güzeli seçilen Keriman Halis Hanım'a Fransa'da bir otomobil hediye edilmiştir.

1929 Türkiye Güzellik Yarışması, 2 Eylül'de gerçekleştirilmiştir. İki gün öncesinde yapılan baloda ilk 20 güzel seçilmiş, Turkuaz Salonlarında jüri karşısına çıkmıştır. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Karadeniz Ereğlisi, İzmit, Adapazarı, Afyonkarahisar, Samsun, Paris ve Brüksel'den aday Türk kızları arasından seçilen ilk sekiz güzelden birinci olan Hicran Hanım, evli olduğu anlaşılınca yarışma dışı bırakılmıştır. Geriye kalan güzeller içinde ise 11 numaralı Feriha Tevfik, 31 numaralı Semine Nihat ve 82 numaralı Araksi Çetinyan ilk üçe girmiş ve Feriha Tevfik kraliçe seçilerek ilk Türkiye güzeli olmuştur. Erenköy Kız Lisesi mezunu Feriha Tevfik, eski Balıkhane Nazırlarından Mehmet Tevfik Bey'in torunu, Mehmet İbrahimzade'nin kızıdır. Yarışmanın ikincisi Semine Nihat Emniyet Sandığı Müfettişlerinden Nihat Bey'in kızı, 19 yaşındaki üçüncü güzel Araksi Çetinyan ise tütün taciri Strok Çetinyan Efendi'nin kızıdır. Feriha Tevfik, Türkiye'de yarışmanın geç yapılmış olması nedeniyle 1929 Dünya Güzellik Yarışması'na katılmadığından 1930 Türkiye Güzellik Yarışması erkene çekilip kendisi de bu yarışmaya dâhil edilmiş ve hakkının korunması sağlanmıştır. Ancak 1930 Türkiye Güzellik Yarışmasında kendisinin birinci olamaması iki yılın güzeli arasında özellikle kilo konusunda tartışmaları doğurmuştur. Feriha Tevfik, 5 Ağustos 1930'da Galveston Texas'ta düzenlenen ve Almanya, Fransa, Romanya, Macaristan, Rusya güzellerinin de katıldığı Beşinci Uluslararası Kâinat Güzellik Yarışmasına katılmıştır. 32 Amerikan güzelinin de yer aldığı yarışmayı New Orleans Güzeli kazanmıştır. Semiha Berksoy'un kuzeni de olan Feriha Tevfik, bu yarışmada dereceye girememiştir. Yarışma öncesinde İpekçiler Şirketi ile Kaçakçılar filmi için anlaşığı için sinema sektörüne dönmüştür. Bir Millet Uyanıyor (1932), Karım Beni Aldatırsa (1933), Leblebici Horhor Ağa (1934), Aysel Bataklı Damın Kızı (1934), Milyon Avcıları (1934), Tosun Paşa (1939), Allah'ın Cenneti (1939), Bir Kavuk Devrildi (1939) gibi filmlerde rol almıştır. 1939'da sinemaya veda eden Feriha Tevfik, 1991'de beyin kanaması sonucu hayatını kaybetmiştir.

22 Kasım 1929'da, 1930 Türkiye Güzellik Yarışması adaylarının fotoğrafları yayımlanmaya başlanmış, önceki yarışmaya katılanların tekrar aday olabileceği söylenerek Feriha Tevfik'e ABD'ye gitme yolu açılmaya çalışılmıştır. Feriha Tevfik'ten ayrı Mel. Lina Gren isimli 1929 güzellerinden birisi daha tekrar aday olmuş ve ilk 20'ye de kalmıştır. 10 Ocak 1930'da Turkuaz'da gerçekleştirilen baloda 600 kişi tarafından ilk 20 belirlenmekle beraber bu elemeye katılmayan iki güzel ile baloda seçilen 20 isimden 18'i, 12 Ocak 1930'de düzenlenen yarışmaya katılmıştır. Vasfiye Mustafa, F.A., Sema, Füzuran, Zuhul, Mukaddes, Zişan, Eleni Lagudaki, Eymen Ben Rubi, Serap Sevda, M.N., Leman Ekrem, Melek Muhlis, H.R., F.H., N.İ., S., Feriha Tevfik, K. S.N., M.A., M.S., Refika Necati, İnci isimli adaylar arasından güzellik yarışmasını 49 oyla Mübeccel Namık kazanmış, ikinci 25 oyla Feriha Tevfik, üçüncü 18 oyla Nüzhet İhsan olmuştur. Uzun boylu, geniş omuzlu, kısa saçlı olarak tanıtılan 18 yaşındaki Mübeccel Namık, Saint Euphemie mezunudur. Fransızca bilen ve voleybol oynayan Mübeccel Namık'ın kazanmasında sportif olmasının etkili olduğu belirtilerek genç kızlar spora yönlendirilmeye çalışılmıştır. Mübeccel Namık, Avrupa'da Türkiye'yi ilk temsil eden Türk kızıdır ve 30 Ocak 1930'da babası Namık Bey ve *La République*'nin Paris muhabiri Matmazel Eymen Ben Rubi ile Semplon Ekspresi'yle Paris'e gitmiş, ancak Avrupa Güzellik Yarışması'nda dereceye girememiştir. Dünya Güzelinin seçileceği Rio de Janeiro'ya diğer güzellerle geçmiş, Türkiye'ye döndükten kısa süre sonra, 1931'de Abdülkadir Behnesavi ile evlenmiştir. Ahmet ve Yeter (evlatlık) isimli iki çocuğu olan Mübeccel Namık, 1975'te vefat etmiştir.

12 Eylül 1930'da başvuru duyurusu yapılan, 1931 Türkiye Güzellik Yarışması'nın ilk 20 güzeli, önceki yıllarda olduğu gibi Turkuaz Salonlarında belirlenmişti. Son anda katılmak isteyenlerin çok olması nedeniyle prosedür dışına çıkmış ve yarışma 28 adayla 18 Ocak 1931'de başlatılmıştır. Yarışmada kraliçe 31 oyla 20 yaşındaki Naşide Saffet, ikinci güzel iki senedir yarışmalara hakem olarak katılan, Güzel Sanatlar Akademisi mezunu bir ressam Saniha Halit'tir. Arkadaşlarının teşvikiyle aday olan Saniha Halit, 24 oy almış; yarışmaya bir gün önce başvuran 17 yaşındaki Selma Kemal ise 11 oyla yarışmanın üçüncüsü olmuştur. Naşide Saffet, yarışmaya ilk başvurusunu Mel. L. M. rumuzuyla yapmış; ilk yirminin belirlendiği baloya ise rahatsızlığı nedeniyle katılamamıştır. Önceki yıl Kız Muallim Mektebinden mezun olan ve Büyükdere İlk Mektebinde öğretmenlik yapan Naşide Saffet, Galata Postahanesi memurlarından Saffet Bey'in kızıdır. Yedi kardeşi olan ve öğrenciliğinde sporla ilgilenen Naşide Saffet az düzeyde Fransızca bilmektedir ki bu nedenle kendisine Fransa'ya giderken ablası ve eniştesi refakat etmiştir. Naşide Saffet kraliçe seçilmesinin ardından güzelliği üzerinden ve öğretmen olduğu için çok eleştiri almıştı. Maarif Vekili Esat (Sagay) Bey tarafından kınanmış, ancak tüm tenkitlere rağmen öğretmenlik mesleğini bırakarak 29 Ocak 1931'de Sirkeci'den Semplon Ekspres ile Paris'e hareket etmiştir. 4 Şubat'ta *Le Journal* gazetesi idarehanesinde düzenlenen Uluslararası Avrupa Güzellik Yarışması'na 16 ülke (Türkiye, İngiltere, Avusturya, Danimarka, İspanya, Estonya, Yunanistan, Hollanda, İtalya, Romanya, Belçika, Almanya, Macaristan, Fransa, Yugoslavya) katılmıştır. Fransız güzeli Mel. Jeanne Juilla birinci, Almanya ikinci, Avusturya üçüncü Naşide Saffet dördüncü olmuştur. Yarışma esnasında Paris'te olan Osman Kapancı'nın ifadesine göre Naşide Saffet'in Fransızcasının yetersiz kalması daha iyi bir derece almasının önüne geçmiştir. İlk sekiz güzel Paris'ten Cannes'a geçmiş; burada yapılan güzellik şenliğinde Naşide Saffet güzel göz ve bakış kraliçesi seçilmiştir. 1933'te evlendiği Türkiye'nin ilk uçak mühendisi Salahattin Reşit (Alan), 1938'de şehit düşmüş; ikinci evliliğini Afif Cemal Esen'le gerçekleştiren Naşide Saffet 1988'de hayatını kaybetmiştir. Meral (Alan) Sevil isimli bir kızı vardır.

2 Temmuz 1932'de gerçekleştirilen Türkiye Güzellik Yarışması'nı büyük çoğunlukla ve tartışmasız bir şekilde İstanbul doğumlu, Feyziati Lisesi mezunu olan, az seviyede Fransızca bilen 18 yaşındaki Keriman Halis kazanmıştır. Yüzmeye, biniciliğe ve patene meraklı olan, dikiş dikmeyi ve yemek yapmayı seven Keriman Halis, Hızır Yangın Söndürme Aleti Acentesi Halis Bey ile ev hanımı Ferhunde Hanım'ın kızıdır ve beş kardeşi vardır. 31 Temmuz 1932'de Belçika'nın Spa kentinde düzenlenen ve 28 adayın (Türkiye, Fransa, Belçika, İspanya, Polonya, Estonya, Macaristan, Almanya, İngiltere, Yunanistan, Danimarka, Rusya, İtalya, Hollanda, Romanya, Yugoslavya, ABD, Kanada, Cezayir, Kolombiya, Arjantin, Venezüella, Brezilya, Kosta Rika, Peru, Panama, Meksika, Antil Adaları) katıldığı Dünya Güzellik Yarışması'nda en büyük rakibi Almanya'yı geride bırakarak kraliçe seçilmiştir. Belçika'ya babası Halis Bey ve amcası bestekâr Muhlis Sabahattin (Ezgi) Bey ile giden ve *"temiz ve boyasız yüzü, masum güzelliği, kibar hâl ve tavrı, emsalsiz zarif endamı ile Şark ve Garp güzelliklerini birbirine mezcetmiş müstesna bir güzel"* olarak tanıtılan Keriman Halis için dış basında da *"her iki dünyanın tüm güzelliklerini yenen Türk kızı"* denilmiştir. Türk basınının gözünde *"asil Türk kadınının başarısı, Cumhuriyet'in ve inkılapların kanıtı"* olan Keriman Halis'e TBMM Reisi Kazım (Özâlp), Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya ve Tevfik Rüştü (Aras) riyasetindeki Hariciye Vekâleti, İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Muhittin (Üstündağ) tarafından tebrik telgrafları çekilmiştir. Ayrıca Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa 3 Ağustos 1932'de *Cumhuriyet'e* şu demeci vermiştir:

"Türk ırkının necip güzelliğinin daima mahfuz olduğunu gösteren dünya hakemlerinin bu Türk çocuğu üzerindeki hükümlerinden memnunuz. Fakat Keriman, hepimizin işittiğimiz gibi söylemiştir ki, o bütün Türk kızlarının en güzeli olmak iddiasında değildir. Bu güzel Türk kızımız ırkının kendi mevcudiyetinde tabii olarak tecelli ettirdiği güzelliğini dünyaya, dünya hakemlerinin tasdiğiyle tanıttirmiş olmakla elbette kendini memnun ve bahtiyar addetmekte haklıdır.

Türk milleti, bu güzel çocuğunu şüphesiz samimiyetle tebrik eder. Cumhuriyet gazetesi, bu meselede Türk ırkının diğer dünya milletleri içinde mümtaz olan asil güzelliğini göstermek teşebbüsünü takip etmiş ve bunu dünya nazarında muvaffakiyetle intaç eylemiştir. Ondan dolayı bittabi bu vesile ile de takdir ve tebriklerimize hak kazanmıştır. Şunu ilave edeyim ki, Türk ırkının dünyanın en güzel ırkı olduğunu tarihi olarak bildiğim için, Türk kızlarından birinin dünya güzeli intihap olunmuş olmasını, çok tabii buldum. Fakat Türk gençlerine bu münasebetle şunu tahattur ettirmeği lüzumlu görüyorum: Müftehir olduğumuz tabii güzelliğinizi fenni tarzda muhafaza etmesini biliniz ve bu yolda bir tekamülün mütemadi tahakkukunu ihmal etmeyiniz. Bununla beraber, asıl uğraşmaya mecbur olduğunuz şey, analarınızın ve atalarınızın oldukları gibi, yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır.”

Soyadı Kanunu sonrasında Mustafa Kemal Atatürk tarafından kendisine “Ece” soyadı verilen ve röportajlarında sinema veya başka bir sektöre girmek istemediğini söyleyen Keriman Halis, sadece *Resimli Uyanış*’ta Türk güzelinin dünya güzeli olmasının sebebini Türk üzümü, Türk fıncığı ve Türk inciriyle beslenmesine bağlayan ve sağlıklı olmak isteyenlerin bu ürünlerle beslenmesini tavsiye eden bir reklamda yer almıştır. 1937’de evlendiği Dâhiliye Doktoru Orhan Sanus’tan Sezai Biltin ve Ece isminde iki çocuğu olmuştur. Hasip Tamer ile yaptığı ikinci evliliğinden de Cenk isminde bir oğlu olan Keriman Halis Ece Tamer, 2012’de hayatını kaybetmiştir.

9 Şubat 1933’te Maksim Salonunda yapılan ve neticesi aynı gün akşam Tokatlıyan’da açıklanacak olan toplamda 29 adayın katıldığı 1933 Türkiye Güzellik Yarışması, en çok tartışılan organizasyonlardan biridir. Katılım fazla olduğu için seçimi kolaylaştırma veya yurt dışında olduğu gibi şehirlere göre oylamaya geçebilme nedeniyle, önce İstanbul güzellerinin belirlenmesi, sonrasında İstanbul güzelinin yanına İzmir ve Bursa güzellerinin getirilerek en güzelinin kraliçe seçilmesi şeklinde düzenlenmiştir. İlk olarak Nazire, Fazilet, Birsen, Melahat, Mari, Feriha, Melda takma ismiyle Şükran Hanımlar yani İstanbul güzelleri arasından ilk üç belirlenmiş; Feriha Hanım 25 oyla birinci, Nazire Fevzi Hanım 23 oyla ikinci olmuş, Melahat ve Adalet Hanımlar 16’şar oy alarak üçüncülüğü paylaşmıştır. İki kişinin aynı oyu alması kabul edilmediğinden Cevdet Kerim (İncedayı) Bey’in teklifiyle tekrar oylama yapılmış; İstanbul ve Türkiye kraliçesi Nazire Fevzi (18 oy) olurken ikinci İzmir Güzeli Neriman Numan, üçüncü Bursa güzeli Leman Sadullah olmuştur. Tokatlıyan’da henüz sonuç açıklanmadan Feriha Hanım’ın Nazire Hanım’dan fazla alkış alması üzerine Ankara Mebusu Aka Gündüz halkın beğenisinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle *Vakit*, *Akşam*, *Milliyet* ve *Haber* gazeteleri yarışma sonucuna itiraz edip iki güzel arasında tekrar oylama yapılmasını, jürinin halktan seçilmesi gerektiğini, artık bu yarışmanın bir gazete işi olmaktan çıktığını ve halk işi olduğunu belirtmiştir. Fakat *Cumhuriyet* gazetesi yarışmaya fesat karışmadığı için yarışmanın tekrar edilmeyeceğini ve Nazire Fevzi’nin birinciliğinin kesin olduğunu yazmıştır. 1933 Türkiye Güzeli Nazire Fevzi, İstanbul Bağlarbaşı’nda doğmuştur. 21 yaşındaki güzel, babasının görevi gereği Akhisar, Bartın, Adapazarı, İzmit gibi farklı yerlerde yaşamış; Mütareke senelerinde ailesiyle İstanbul’a dönmüştür. Babasının dedesi saray nazırı Bebekli Hacı Mustafa Bey, dedesi Şura-yı Devlet azalarından Eşref Bey’dir. Eşref Bey, son görevi Surre Eminliği esnasında Mekke’den dönerken hayatını kaybetmiştir. Babası ticaretle uğraşan Ömer Fevzi Bey’dir ve yedi kardeşi vardır. Dikiş dikmeyi, bahçe işleriyle uğraşmayı seven, ata binen, tenis oynayan, yüzen ve kürek çeken Nazire Fevzi’nin sportif duruşu, seçilmesinde etkili olmuştur. 2011’de hayatını kaybetmiştir.

Yaşanan olumsuz gelişmeler ve gerek 1929 Ekonomik Bunalımı’nın etkileri gerekse dünyada savaşa doğru bir gidişin gözlemlenmesi 1933 Türkiye Güzellik Yarışması’nın Atatürk Dönemi’nde düzenlenen son müsabaka olmasına yol açmıştır. Bir sonraki yarışma için 18 yıl beklenmiş ve 1951’de yine *Cumhuriyet* gazetesi tarafından güzellik yarışmaları düzenlenmeye başlanmıştır.

Atatürk Dönemi Türkiye Güzellik Yarışmaları Jürisindeki isimler şu şekildedir:

İstanbul Belediye Reisi Muhittin (Üstündağ) (1933) ve eşi Müşerref Muhittin (Üstündağ) (1933). İstanbul Cemiyet-i Umumiye-i Belediye Azası Vasfi Raşit (Sevig) (1929, 1931). Cumhuriyet Halk Fırkası İstanbul İdare Reisi Emin Ali Bey (1929, 1930). Cumhuriyet Halk Fırkası Müfettişi ve İstanbul Mebusu Hakkı Şinasi (Erel) Paşa (1930). Cumhuriyet Halk Fırkası Azası ve İstanbul Mıntıkası Reisi Cevdet Kerim (İncedayı) (1930, 1933). İstanbul Vilayet İdare Meclisi Azası ve Darülbedayi Müdürü Suphi (Sadık) (1929, 1930). Esnaf Bankası Müdürü Faik Bey (1930). İstanbul Altıncı Noteri Galip Bingöl (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). Beyoğlu Dördüncü Noteri Mithat Cemal (Kuntay) (1931). Sinemacı Fahir (İpekçi) (1929). Mühendis Osman Vehbi Bey (1931, 1932, 1933). Hüseyin Galip (1931). Asım Bey (1931). Pertev Paşa (1931). Nazire İsmail Hanım (1931). Hikmet Mithat (1931). Nurettin Bey (1931). Mehmet Emin Bey (1931).

Edebiyat Alanından; Abdülhak Hamit (Tarhan) (1929, 1930, 1931,1932, 1933) ve eşi Lüsyen de Soranzo Abdülhak Hamit (1929, 1930, 1931,1932, 1933). Halit Ziya (Uşaklıgil) (1929,1930, 1932,1933). Cenap Şahabettin (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). Hüseyin Rahmi (Gürpınar) (1929, 1930). Peyami Safa (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). İzzet Melih (Devrim) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933) ve eşi Fahrünnisa Melih Devrim (1930, 1931, 1932, 1933). Halit Fahri (Ozansoy) (1929, 1931). Ahmet Emin (Yalman) (1931). Rezan Emin (Yalman) (1929, 1930, 1931). Ali Ekrem (Bolayır) (1930, 1931). Reşat Nuri (Güntekin) (1930). İsmail Müştak (Mayakon) ve eşi Sadiye İsmail Müştak (Mayakon) (1930, 1931). Tevfik Amir (Kocamaz) (1931). Şükufe Nihal (Başar) (1930, 1931). Halide Nusret (Zorlutuna) (1930, 1931). Suat Derviş (1930). Mahmut Yesari (1930, 1931). Hüseyin Cahit (Yalçın) (1930, 1932, 1933). Vedat Nedim (Tör) ve eşi Alis Vedat (Tör) (1930). Sadri Etem (Ertem) (1929, 1930). Naim Cemil ve eşi Ziya Cemil (1930, 1931). Ahmet Hidayet (Reel) (1930, 1931). Ahmet Haşim (1931, 1932). Vala Nurettin (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). Sami Paşazade Sezai (1933). Abidin Daver (1933).

Resim ve Sanayi-i Tezyiniye Alanından; Namık İsmail (1929, 1930, 1931). Kemal Bey (1929, 1930, 1931). Sadi Bey (1929). İbrahim (Çallı) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). Saniye Halit Hanım ve kız kardeşi (1929-1930). Hikmet (Onat) (1930). Münif Fehim (Özerman) (1930, 1931). F. Naci (1930). Cemal Bey (1930). Nazmi Ziya (Güran) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). Arif Dino (1932). Seniha Hanım (1932). Meliha Fuat (1932, 1933). Ali Sami (Boyar) (1933).

Heykeltıraşlık Alanından; Mahir (Tomruk) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933). İhsan (Özsoy) (1929, 1930, 1931, 1932). Ali Nejat (Sirel) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933) ve eşi Heykeltıraş Nermin (Faruki) Nejat (1933). Muvaffak Bey (1931). Kenan Bey (1933). Sabiha Ziya (Bengütaş) (1931, 1933).

Musiki Alanından; Mesut Cemil (Tel) (1929, 1930, 1931). Muhittin Sadık (Sadak) (1929, 1930). Recep Bey (1929). Madam Rita Mahmut (1930). Cemal Reşit (Rey) (1931). Sezai Asaf (1931). Seyfettin Asaf (1931). 1930 Ses Kraliçesi Hudadat Şakir (Turalı) (1931).

Mimari Alanından; Vedat (Tek) (1929, 1930). Alaattin (Özaktaş) (1929). Sırrı (Bilen) (1929, 1930). Mösyö Monçeri (1930, 1931).

Tiyatro Alanından; İ. Galip (Arcan) (1929, 1930). Vasfi Rıza (Zobu) (1929). Bedia Muvahhit (1929). Muhsin (Ertuğrul) (1930). Ercüment Behzat (Lav) (1930). Darülelhan Müdürü Yusuf Ziya (Demircioğlu) (1933). Dans-Plastik Alanından Selim Sırrı (Tarcan) (1930) ve kızları Selma Selim Sırrı (Miroğlu) (1930) ve Azade Selim Sırrı (Kent) (1930). Madam Arzamanoff (1930).

İç ve Dış Basından Necmettin Sadık (Sadak) (1929, 1930) ve eşi Fatma Belkıs Hanım (1929). Kazım Şinasi (Dersan)

(1929). M. Zekeriya (Sertel) (1929, 1930, 1931). Sabiha Zekeriya (Sertel) (1929, 1930, 1931). Yusuf Ziya (Ortaç) (1929, 1930, 1931). Burhan Cahit (Morkaya) (1929, 1930). Ulvi Bey (1929). Ahmet Şükrü Esmer (1930). Etem İzzet (Benice) (1930). Ali Naci (Karacan) (1930, 1931). Muammer Senihi (1930). Hakkı Tarık (Us) (1930). Refik Ahmet (Sevengil) (1930, 1931). Ahmet Cevdet (Oran) (1930). Kadri Bey (1930). İlhami Safa (1930), Hayri Muhittin (Dalkılıç) (1930, 1931). Enis Tahsin (Til) (1930). Orhan Seyfi (Orhon) (1930). Sait Bey (1930), Talat Mithat (Hemşeri) (1930), Ziya (1930), Ahmet İhsan (Tokgöz) (1930, 1931). Ahmet Halit (1930). Manas Efendi (1930). Apoyevmatini, Aneksartids, Avji, Pist gazetelerinin temsilcileri (1930). *Le Journal Dorient* (1929, 1930) adlı Musevi gazetesi ile *Nor Lur* (1929, 1930), *Jamanak* (1929, 1930), *Astarar* (1929, 1930) isimli Ermeni gazetelerinin sahipleri (1929). *To Fos* adlı Rumca gazetenin sahibi (1929). Ajans Wolff İstanbul Muhabiri Schmidt Dumont (1929, 1930). Gilberto Primi (1929, 1930, 1931). Alman gazeteleri muhabiri von Engelmann (1929, 1931). *El Tiempo* gazetesi sahibi David Fresco (1929, 1930). *Türkische Post* gazetesi başyazarı F. von Homeyer (1929, 1930, 1931) ve sorumlu müdürü Muzaffer (Toydemir) (1929, 1931). *Berline Tageblatt* Türkiye muhabiri Paul Holzinger (1929). Alman gazeteci ve ressam Hans Grohmann (1929, 1931). Fransızca İstanbul gazetesinden Pierre Le Goff (1929, 1930). *Le Petit Parisien* gazetesinden Willy Sperco (1929, 1930, 1931). Mösyö Pier (1930). Fransuva Psalti (1930). Feldmann (1930, 1931). Robe (1930). Ahlers (1930, 1931). Duda (1930). Collins (1930). Dr. Karl Muley (1930, 1931). Andre Alless Andri (1930). Lidsawski (1930). Kanoti (1930, 1931). von Ritken (1931). M. Naum (1931).

Yükseköğretimden; Darülfünun Emimi Neşet Ömer (İrdelp) (1930). Edebiyat Fakültesi Reisi Fuat (Köprülü) (1930). Müderris Mustafa Şekip (Tunç) (1930). İktisat Müderrisi Münir (Serim) (1930). Konservatuardan Pakize Hanım (1932). Güzel Sanatlar Akademisi Sanat Tarihi ve Estetik Muallimi Burhan Ümit (Toprak) (1932, 1933). Edebiyat Fakültesi Reisi Ali Muzaffer (Göker) (1933) ve eşi Saliha Pakize Muzaffer (1933). Sanayii Nefise Mektebi'nden Saniye Hanım (1929).

Sağlık Alanından; Dr. Osman Şerafettin (Çelik) (1929, 1930, 1931). Dr. Mustafa Hulusi (Behçet) (1929, 1930, 1931, 1932, 1933) ve eşi Refika Hulusi Behçet (Davaz) (1931). Dr. Besim Ömer (Akalin) (1930). Dr. Tevfik Salim (Sağlam) (1930). Dr. Fethi Bey (1930, 1931). Dr. Süleyman Etem (1930, 1931). Dr. Burhanettin Bey (1932). Göz Doktoru Asım Bey (1931). Diş Tbp. Ruhi Vamık (Girgin) (1931, 1932, 1933). Diş Tbp. Hüsamettin Bey (1931).

1930 Kraliçesi Mübeccel Namık (1931), 1931 Güzellik Kraliçesi Naşide Saffet Hanım (1932, 1933) ve kız kardeşi Nadide Hanım (1932).

Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA

KAYNAKÇA

Akis Dergisi

Akşam Gazetesi

Bulletin Périodique de la Presse Turque

Correspondance d'Orient

Cyrano

Cumhuriyet Gazetesi

Haber Gazetesi

İkdam

Paris-soir

Resimli Uyanış Dergisi

Son Posta Gazetesi

The Galveston Daily News

Türk Kadın Yolu

Vakit

BCA, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.28.160.8. 19.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2006.

BAYINDIR Uluskan, Seda, **Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2017.

Elli Yıllık Yaşantımız (1923-1973), Editör: Altemur Kılıç, C I, Milliyet Yayınları, İstanbul 1975.

EREL, Can, "Türkiye'de Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar Selahattin Reşit Alan", **Kokpitten Bakış**, S. 31, İstanbul 2014, s. 46-53.

KOCAKAYA, A. Hanife, **Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009.

TUNÇAY, Mete, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, Cem Yayınevi, İstanbul 1992.

YILDIRIM Feyza, "Feriha Tefik Negüz", <https://www.tsa.org.tr/tr/kisi/kisigoster/60/feriha-tevfik-neguz> (Erişim: 23.12.2020)

Feriha Tefik Hanım, 1929

Mübeccel Namık Hanım, 1930

Naşide Saffet Hanım, 1931

Keriman Halis Hanım, 1932

Nazire Fevzi Hanım, 1933

02/06/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-guzellik-yarismalari/?pdf=3833> adresinden erişilmiştir